

Sygn. akt III UK 188/19

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania A. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

o wysokość należności z tytułu składek,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 13 maja 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 12 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...)

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 12 września 2018 r. oddalił apelację ubezpieczonego A. W. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 14 grudnia 2017 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 19 lipca 2017 r. stwierdzającej, że ubezpieczony jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy.

W sprawie tej ustalono, że ubezpieczony od 1 lipca 2008 r. prowadzi na własny rachunek pozarolniczą działalność gospodarczą na terenie Polski w zakresie działalności agentów i brokerów ubezpieczeniowych. Od tej daty podlegał obowiązkowi zgłoszenia z powyższego tytułu do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. W dniu 1 lutego 2012 r. zawarł umowę o pracę ze

słowackim pracodawcą - firmą L. s.r.o. z siedzibą na Słowacji i zaprzestał opłacania składek z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze Polski.

Decyzją z 28 października 2013 r. organ rentowy stwierdził, że ustawodawstwem właściwym dla ubezpieczonego w zakresie ubezpieczeń społecznych jest ustawodawstwo polskie począwszy od 1 lutego 2012 r., a decyzja ta nie została zaskarżona. Pismem z 17 września 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. zawiadomił ubezpieczonego o wszczęciu postępowania w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy oraz wezwał go w charakterze strony do złożenia w terminie 7 dni pisemnych wyjaśnień w sprawie przyczyn nieopłacenia składek pod rygorem wydania decyzji o określeniu wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy na podstawie dotychczas zgromadzonych dowodów. Ubezpieczony nie odniósł się do tego pisma. Pismem z 24 lutego 2017 r. organ rentowy zawiadomił o zakończeniu postępowania dowodowego i wyznaczył termin 7 dni na wypowiedź co do zebranych dowodów i materiałów w sprawie określenia wysokości należności. Ubezpieczony nie odniósł się także do tego pisma. W związku z powyższym organ rentowy wydał kontestowaną w przedmiotowej sprawie decyzję.

Sąd drugiej instancji argumentował, że kontestowana w sprawie decyzja jest konsekwencją wcześniejszej, prawomocnej decyzji ustalającej dla ubezpieczonego jako właściwe polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych. W tamtym postępowaniu badane były i ostatecznie zostały ocenione kwestie podlegania ubezpieczonego właściwemu polskiemu ustawodawstwu. Ponadto we właściwej procedurze unijnej słowacka instytucja ubezpieczeniowa zaprzeczyła, że w przypadku ubezpieczonego doszło do objęcia go obowiązkowymi ubezpieczeniami z tytułu zatrudnienia na Słowacji u pracodawcy L. s.r.o. od 1 lutego 2012 r. W konsekwencji został on objęty polskim systemem ubezpieczeń społecznych, skoro bezspornie w Polsce prowadzi działalność gospodarczą i z tego tytułu nie opłacał składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, przeto organ rentowy słusznie ustalił zadłużenie z tego tytułu na datę wydanej decyzji.

W skardze kasacyjnej ubezpieczony zarzucił naruszenie: 1/ art. 386 § 4 w związku z art. 477^{14a} k.p.c. przez zaniechanie uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, pomimo że nie została wydana ostateczna decyzja w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego dla skarżącego, jak też nie wydano decyzji obejmującej skarżącego ubezpieczeniami z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, wobec czego decyzja zaskarżona w niniejszym postępowaniu stwierdzająca obowiązek zapłaty składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej była co najmniej przedwczesna i podjęta bez rozpoznania istoty sprawy; 2/ art. 244 k.p.c. przez uznanie, iż Sądy orzekające są związane decyzją organu rentowego z dnia 28 października 2013 r., podczas gdy to pismo nie spełniało ustawowych kryteriów decyzji administracyjnej i tym samym nie można uznać, iż procedura ustalania ustawodawstwa została zrealizowana zgodnie z przepisami, ponieważ na podstawie zwykłego pisma nie można rozstrzygać o prawach i obowiązkach związanych z podleganiem określönemu ustawodawstwu; 3/ art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4, art. 32, 46 ust. 1 i art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300) przez uznanie, że skarżący powinien być płatnikiem składek z tytułu prowadzonej działalności i tym samym przyjęcie, że podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i chorobowemu, wypadkowemu, podczas gdy z uwagi na zawarcie umowy o pracę ze słowackim pracodawcą i wykonywanie na tej podstawie pracy na terytorium Słowacji od dnia 1 lutego 2012 r. do 16 lutego 2014 r. nie podlegał on przepisom ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a pierwszeństwo zastosowania ma art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 200 z 7.6.2004, s. 1), który wskazuje dla skarżącego ustawodawstwo słowackie jako właściwe, 4/ art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 200 z 7.6.2004, s. 1) zawierającego normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach

członkowskich Unii, przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, przez jego niezastosowanie i wskazanie, że skarżący był zobowiązany do opłacenia należnych składek z tytułu działalności gospodarczej w Polsce, 5/ art. 5 w związku z art. 16 ust. 2 i 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia - (WE) nr (...)w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 1) przez podważenie ważności umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego, dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim oraz podważenie ważności dokumentów potwierdzających zgłoszenie skarżącego do ubezpieczeń społecznych.

We wniosku o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że „skarga ta jest oczywiście uzasadniona w związku z naruszeniem przepisów postępowania mającymi wpływ na treść wydanego wyroku, a także błędną wykładnią i niewłaściwym zastosowaniem licznych przepisów prawa materialnego, co stanowiło jednocześnie rażące naruszenie prawa unijnego i co zostało jednoznacznie potwierdzone przez Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 oraz z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13”.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy przez stwierdzenie, że skarżący nie jest zobowiązany do opłacania należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy w spornym okresie z uwagi na zatrudnienie w innym państwie członkowskim na podstawie umowy o pracę i wykonywanie pracy najemnej na terenie tego innego państwa członkowskiego. Alternatywnie domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości oraz uchylenia poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji albo uchylenia wyroków Sądu pierwszej i drugiej instancji oraz decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, jak również zasądzenia od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. W utrwalonym orzecznictwie Sąd Najwyższy wyjaśnił przebieg procedury ustalania ustawodawstwa właściwego według powołanych w skardze przepisów prawa unijnego (por. wyroki z dnia 23 listopada 2012 r., II UK 103/12 (OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238; z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47; z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828, a przede wszystkim w wyroku z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13). Według tych judykatów, niepotwierdzenie ubezpieczenia przez instytucję ubezpieczeń społecznych innego państwa, w którym świadczona jest sporna praca marginalna, wiąże polskie organy ubezpieczeń społecznych. W przedmiotowej sprawie słowacka instytucja ubezpieczeń społecznych potwierdziła uzyskanie informacji o podleganiu skarżącego polskim ubezpieczeniom społecznym „i nie wniosła sprzeciwu w tym zakresie”, tym samym potwierdziła brak podstaw i uzasadnienia do podlegania jej słowackiemu ustawodawstwu z tytułu deklaracji o wykonywaniu ewidentnie marginalnego zatrudnienia na terenie Słowacji (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, LEX nr 2306376 oraz z dnia 10 maja 2017 r., I UK 456/16, niepublikowane). Na gruncie tej uzasadnionej linii orzeczniczej nie ma potrzeby powielania utrwalonej argumentacji sądowej w wymienionych judykatach, co oznaczało, że nie występują rozbieżności w orzecznictwie sądowym ani potrzeba dalszej wykładni materialnoprawnych podstaw kasacyjnego zaskarżenia.

Ponadto w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku prawidłowo wykazano, że odwołanie ubezpieczonego zmierzało w istocie rzeczy do podważenia prawomocnej decyzji ZUS, od której skarżący nie wniósł odwołania i która nie była już przedmiotem postępowania w sprawie wymiarowej. Skoro w niezaskarżonej decyzji ustalono obowiązek podlegania ubezpieczonego polskiemu ustawodawstwu ubezpieczeń społecznych, to tego ustalenia skarżący nie może skutecznie zwalczać w odwołaniu od decyzji o wymiarze zaległych składek na krajowe ubezpieczenie społeczne. Niezależnie od tego, oczywiście miarodajnie ustalony

fikcyjny charakter słowackiego zatrudnienia w sposób ewidentnie bezpodstawny zmierzał do obejścia przepisów polskiego prawa ubezpieczeń społecznych, co nie zasługuje na ochronę jurysdykcyjną.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.